

## Lapsensa menettäneen perheen tukeminen neuvolassa

Ammattilaiset voivat kohdata lapsensa menettäneitä perheitä äitiys- ja lastenneuvoloissa. Lapsen menetys aiheuttaa koko perheelle suurta surua, kuolinsyystä tai lapsen iästä riippumatta. Lapsi on olemassa, kun raskaus on alkanut, eikä vanhempi-lapsisuhde pääty täysi-ikäisyyteenkään. On tärkeää huomioida myös ne perheet, jotka ovat kokeneet esim. keskenmenon tai raskaudenkeskeytyksen geneettisistä syistä.

### **Koko perheen huomiointi**

Eri perheenjäsenet voivat kokea surun eri tavalla, joten tärkeää perheen kohtaamisessa on kaikkien perheenjäsenten huomioiminen. Isät voivat kaivata tukea omaan suruunsa, sillä he saattavat usein ryhtyä puolison ja muun perheen tukijaksi. Myös ympäristöllä saattaa olla tällaisia odotuksia isiä kohtaan. Ammattilaisten tulisi huomioida myös perheen muiden lasten suru, sillä lapset ja nuoret tarvitsevat aikuisen tukea omassa surussaan. Vanhemmilla ei välttämättä ole voimavaroja tukea heitä oman surunsa keskellä. Myös isovanhemmat ja muut läheiset surevat lapsen kuolemaa, mikä on tärkeää ottaa huomioon perhettä tukiessa. Jokaista perheenjäsentä tulisi tukea yksilöllisen tarpeensa mukaan, mutta myös koko perhe tarvitsee tukea kokonaisuutena.

Perheitä tukiessa on hyvä huomioida myös perheiden monikulttuurisuus ja erilaiset perhemuodot, kuten esim. uusperheet ja yhden vanhemman perheet. Lapsen menetys vaikuttaa kaikkien läheisten elämään perhemuodosta riippumatta, ja sillä on aina suuri vaikutus myös parisuhteeseen. Ammattilaisten olisi hyvä keskustella perheen kanssa surun vaikutuksesta perheenjäseniin ja heidän välisiin suhteisiinsa. Surun erilaisuus ja eriaikaisuus saattavat joskus aiheuttaa ristiriitoja perheessä ja perheenjäsenet saattavat etäännyä toisistaan. Tämän vuoksi tieto surun yksilöllisyydestä voi auttaa perheenjäseniä ymmärtämään ja tukemaan toisiaan.

### **Yhteydenotto perheeseen**

Kun neuvolan henkilökunta saa tiedon lapsen kuolemasta, heidän tulee ottaa yhteyttä perheeseen ja pahoitella menetystä. Yleensä perheet kokevat neuvolan yhteydenoton erittäin tärkeänä, ja yhteydenotto on hyvä tehdä mahdollisimman pian tapahtuneen jälkeen. Jos mahdollista, vanhemmille voi myös tarjota aikaa neuvolaan, jolloin tapahtuneesta voi keskustella rauhassa kasvotusten. Vanhemmilla saattaa olla kysymyksiä mm. menneeseen raskauteen tai lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyen, ja he voivat haluta keskustella siitä, miksi kävi näin. Vaikka tähän ei olisikaan vastausta, niin keskustelu ammattihenkilöstön kanssa voi auttaa vanhempia käsittelemään asiaa. Joissakin tapauksissa kotikäynti saattaa olla paras ratkaisu, sillä perheellä ei välttämättä ole voimia tulla neuvolaan. Toiset perheet ja lapset neuvolassa saattavat lisätä lapsensa menettäneiden vanhempien ahdistusta.



**KÄPY**

Lapsikuolemaperheet ry



## **Perheen kohtaaminen**

Ei ole olemassa tiettyjä sanoja, jotka tulisi vanhemmille sanoa. Tärkeintä on, että lapsensa menettänyttä vanhempaa kuunnellaan ja ollaan aidosti läsnä. Vanhemmat toivovat, että heidät kohdataan kiireettömästi. Ammattihenkilöstön ja perheen välinen vuorovaikutus on erittäin tärkeää, sillä hyvin onnistuessaan se voi olla toipumista edistävä tekijä. Vältä ilmaisuja, jotka loukkaavat lapsensa menettänyttä vanhempaa. Tällaisia ilmaisuja voivat olla esim. ”Olet vielä nuori, voit saada uuden lapsen”, ”Aika parantaa haavat”, ”Tiedän miltä sinusta tuntuu”, ”Vieläkö sinä suret, vaikka siitä on jo kulunut niin paljon aikaa” jne.

## **Tukimuodoista kertominen**

Perheeltä itseltään kannattaa kysyä, millaista tukea he tarvitsisivat. Perheellä ei kuitenkaan välttämättä ole tässä tilanteessa kykyä tai voimavaroja vastata tähän kysymykseen, joten perhettä voi rohkaista ottamaan kaikki mahdollinen apu vastaan. Perheelle on hyvä antaa myös muiden tahojen yhteystietoja, joista he voivat saada keskusteluapua. Näitä tahoja voivat olla esim. neuvolapsykologit, perheneuvolan työntekijät, seurakunnat ja Suomen mielenterveysseura.

Tukimuodoista kertoessa on hyvä ottaa esille Kelan maksamat etuudet, eli esim. äitiys- ja isyysraha lapsen syntyessä kuolleena tai lapsen kuollessa synnytyksessä. Myös kunnan sosiaalityöstä perheen on mahdollista saada keskusteluapua ja tietoa käytännön asioista. Sosiaalitoimistossa voi tavata sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan ja keskustella heidän kanssaan tuen tarpeesta ja eri tukimuodoista. Yhdessä työntekijän ja moniammatillisen verkoston kanssa voidaan pohtia, mikä tukimuoto olisi juuri kyseiselle perheelle sopiva. Sosiaalityöntekijöitä ja psykologeja työskentelee myös terveyskeskuksissa ja sairaaloissa, joten sitäkin kautta pääsee keskustelemaan heidän kanssaan.

Vanhemmille on hyvä kertoa myös se, että neuvolan henkilökunta voi ottaa eri tahoihin yhteyttä perheen puolesta, jos perhe niin haluaa ja antaa siihen luvan. Vaikka keskusteluapua ei nyt juuri haluaisi, niin sille voi olla tarvetta myöhemmin. Perheet voivat tarvita apua myös arjen askareisiin, kuten lasten- ja kodinhoitoon tai ruoanlaittoon. Arjen haasteissa apua on mahdollista saada mm. kunnan kotipalvelusta.

Perheelle on hyvä antaa myös KÄPY – Lapsikuolemaperheet ry:n yhteystiedot tai heiltä voi kysyä lupaa antaa heidän omat yhteystietonsa KÄPY ry:lle. Tällöin KÄPY ry:n työntekijä ottaa yhteyttä suoraan lapsensa menettäneisiin vanhempiin. KÄPY ry:stä löytyy perheitä varten ja oman työn tueksi myös tukikirjallisuutta, jota voi tilata kotisivujen kautta.



**KÄPY**

Lapsikuolemaperheet ry



## Uusi raskaus menetyksen jälkeen

Varsinkin jos lapsi on kuollut kohtuun tai vauvana, monesti seuraavan raskauden kohdalla vanhemmat käyvät läpi edellistä raskauttaan ja siihen liittyviä tunteita. Heillä saattaa olla myös erilaisia pelkoja raskauteen tai synnytykseen liittyen. Tässä vaiheessa asia kannattaa ottaa rohkeasti puheeksi, ja keskustelulle on hyvä varata kunnolla aikaa, jotta vanhemmilla on mahdollisuus käydä läpi ajatuksiaan ammattilaisen kanssa. Perheen vointia kannattaa seurata, ja mikäli pelot ovat voimakkaita, heidän kanssaan on hyvä keskustella mahdollisimman usein. Heidät voi myös ohjata muun avun piiriin. Näitä tahoja voivat olla esim. neuvolapsykologit, perheneuvolan työntekijät tai synnytyspelkoon erikoistuneet työntekijät.

Seuraavan raskauden kohdalla tulee ottaa huomioon myös kiintymyssuhteen luominen uuteen lapseen. Vauva-aika voi muistuttaa menetyksestä ja voimistaa surun tunnetta, mikä puolestaan voi vaikeuttaa kiintymyssuhteen luomista. Näissä tilanteissa vanhemmat saattavat tarvita keskusteluapua ja he voivat hyötyä nimenomaan varhaiseen vuorovaikutukseen liittyvistä tukimuodoista kuten esim. terapeutisesta vauvaperhetyöstä.

## Tuki myöhemmässä vaiheessa

Perhe saattaa tarvita tukea vielä pitkään lapsen kuoleman jälkeen, joten perheeseen on hyvä ottaa yhteyttä mahdollisuuksien mukaan myös myöhemmässä vaiheessa ja kysellä heidän vointiaan. Asia kannattaa ottaa puheeksi esim. silloin, jos tapaa perheen muita lapsia lastenneuvolassa. Erilaiset pelot voivat kulkea vanhempien mukana pitkään. Huoli läheisten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vaivaa monesti lapsensa menettäneiden mieltä. He voivat pelätä esim. sitä, että muille lapsille tapahtuu jotain. Myös näihin asioihin ammattilaisten olisi hyvä kiinnittää huomiota. Jokainen perhe suree omalla tavallaan, ja surun kesto on hyvin yksilöllistä. Tärkeintä on, että surevan voinnista ollaan kiinnostuneita ja että häntä kuunnellaan.



KÄPY

Lapsikuolemaperheet ry



### Lähteet ja lisätietoja:

- Aho AL (2016) Lapsikuolemaperheet. Monimuotoiset perheet nyky-yhteiskunnassa. 5 op – Opettajan opas sosiaali- ja terveysalan opintoihin. Monimuotoiset perheet -verkosto. [http://www.monimuotoisetperheet.fi/wp-content/uploads/2015/08/opettajan\\_opas\\_v6.pdf](http://www.monimuotoisetperheet.fi/wp-content/uploads/2015/08/opettajan_opas_v6.pdf)
- [www.kohtukuolema.fi](http://www.kohtukuolema.fi)
- Kuronen-Ojala, Minttu. (2016) Sosiaaliturvaopas lapsensa menettäneille perheille. Perustietoa etuuksista ja palveluista. KÄPY – Lapsikuolemaperheet. <http://kapy.fi/wp-content/uploads/2016/06/Sosiaaliturvaopas-lapsensa-menettäneille-perheille.pdf>
- KÄPY ry:n kysely jäsenille ammattilaisten kohtaamisesta (2015)
- Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. (2004) Sosiaali- ja terveysministeriö.
- [www.monimuotoisetperheet.fi](http://www.monimuotoisetperheet.fi)
- [www.neuvolainfo.fi](http://www.neuvolainfo.fi)
- [www.thl.fi](http://www.thl.fi)



KÄPY

Lapsikuolemaperheet ry

